

VÄRLDSLITTERATUREN OCH TRE INSPIRERANDE FÖRFATTARPORTRÄTT

Heliga Birgitta

Esaias Tegnér

Ellen Key

"Tiden angrips först" är rubriken på Jämtlands program för årets länsmöte i maj. Alla bibliotek i Jämtland och Härjedalen stängs för vidareutbildning av personal. Denna gång för att möta de tre inbjudna författarna Stewe Claeson, Anneli Jordahl och Mats Kempe. Även vi från Länsbiblioteket Västernorrland är med.

Tanken från början var att till dessa årliga länsmöten skulle all bibliotekspersonal från våra båda län bjudas in och arrangörskapet växla mellan länsbiblioteken i Jämtland och Västernorrland. Huvudtemat skulle kännas angeläget och författarna aktuella. Och så har de varit genom åren. Vi har kunnat fördjupa oss i vitt skilda genrer, från deckare till serier, arbetarförfattare och världslitteratur. Denna gång handlar det om att skriva romaner om historiska personer.

Mats Kempe är förutom skönlitterär författare även bibliotekarie på Världsbiblioteket i Stockholm. Där köper de in och informerar om översatt litteratur från Asien, Afrika, Latinamerika och Mellanöstern till skillnad mot Internationella Biblioteket, som enbart har litteratur på originalspråken.

Mats vill uppmana biblioteken att stötta förlagen i deras ambition att ge ut fler skönlitterära författare från dessa delar av världen och att även satsa på utgivning av deras klassiker. Han vill att vi ska inspirera gymnasielärarna att använda skönlitteratur i undervisningen och att tala om för dem att Världsbiblioteket har tagit fram användbara studiehandledningar för högstadie- och gymnasieklasser. Det är bara att beställa genom mats.kempe@solidaritetshuset.se eller på www.varldsbiblioteket.se.

Ett bra lästips för gymnasister som avskyr tjocka böcker är novellantologin "Människosaker", som Karavan gett ut. Det är översatta berättelser skrivna av författare från vitt skilda språkområden.

Världsbibliotekets webbsida Macondo och tidskriften Den hemliga trädgården är också bra inkörsportar för en fördjupning i världslitteraturen, liksom Sven Hallonstens och Britt Isakssons Världens barnboksförfattare som Btjs förlag gav ut för några år sedan.

Ellen Key och August Strindberg var från början mycket goda och nära vänner men Strindberg härsknade till vid något tillfälle, kände sig trampad på tårna av den stridbara och alltid lika uppriktiga Ellen Key så hon blev istället hans allra käraste hatobjekt och fick ett nidporträtt av sig som Hanna Paj i Svarta fanor. Ett mediedrev påbörjades mot henne och samtidigt manliga intellektuella förlöjligade henne å det grövsta. Bilden av Ellen Key som ful och manhaftig har hängt kvar och få tycks ha sett detta vackra, sensuella ungdomsporträtt av henne (se ovan)!

-Ellen Key var en motsatsernas människa, berättar Anneli Jordahl, som förra året kom ut med sin skönlitterära roman "Jag skulle vara din hund om jag finge vara i din närhet". Hon var alltid mot strömmen, blev kallad osedlig för sin tro på den sinnliga kärleken och kärlek utan äktenskap. Hon såg kvinnan som en fri varelse med inte bara själ utan även kroppsliga behov. Carl Jonas Love Almqvist var hennes stora idol. Samtidigt var hon djupt platoniskt förälskad i löjtnanten och litteraturkritikern Urban von Feilitzen, hade en djup och tät brevväxling med honom under många år men fysiskt träffades de bara några få gånger. Hon stred för barnens rätt i samhället, skrev det på många sätt (även idag) mycket moderna och medvetna manifestet om en förhoppning att 1900-talet skulle bli ett Barnets århundrade. Hon trodde på moderligheten och skulle idag säkert ha kallats en särartsfeminist enligt Anneli Jordahl.

Det krävs mycket forskning, närläsning av texter och att hitta en speciell berättarröst för att komma åt en sådan gigant som Ellen Key. Anneli Jordahl fick ögonen på Ellen Keys hushållerska Malin Blomsterberg och valde hennes röst och blick, att snett från sidan, nå fram till Ellen Key.

I Stewe Claessons roman "Pigan i Arras" med Heliga Birgitta som huvudperson är det den ansedde lagmannen, riksrådet och Birgittas make Ulf Gudmansson på Ulvåsa som är berättarröst.

- Det gäller att få syn på sin huvudperson från en annan vinkel, när man skriver om historiska personer, säger också Stewe Claesson. Man får inte bli för övertydlig och träig utan staga upp fakta med fiktion hela tiden. Som medeltids- och konsthistoriker känner han djup sympati för Birgitta. Hon har haft en avgörande betydelse för vårt kulturliv både inom kyrkan och konsten. Dessutom verkar hon ha haft ett starkt erotiskt intresse också. Det delade hon med sin man, vilket gör hennes liv och person extra intressant att läsa om.

Även i romanen om Esaias Tegnér "Rönndruvan glöder" använder sig Stewe Claesson av en människa av kött och blod. Tegnér's stora brevväxling är utgångspunkten vari romanen tar sin början. Där använder han ett mycket uttrycksfullt och målande talspråk. Han är öppen hjärtig och "utan pantalonger", inte alls biskopsmässig i sitt brevskrivande. Det är när historiska personer blir fysiska, börjar svettas, blir kåta eller som i texter om Aristoteles, det visar sig att han läspar och är väldigt förstjust i blommiga och mjuka tyger. Då får han gestalt och man kan, som författare, "låta hästarna skena", kommer Stewe Claesson och Anneli Jordahl fram till i sitt resonemang runt konsten att skriva romaner om verkliga personer.

Länsmötet i Östersund hade som sista programpunkt "Impressionism och romantik" musik av Debussy, Dvorak, Aulin och såklart Peterson-Berger. Bengt-Eric Norlén spelade fiol och Stefan B Nilsson piano.

Nästa gång blir länsmötet i Sundsvall eller Härnösand och då handlar det om Poesi eller kanske Serier!

Karin Lundquist